

BO'LAJAK O'QITUVCHILARNING MA'NAVIY QIYOFASINI RIVOJLANTIRISHDA KASBIY VA SHAXSIY FAZILATLARNING O'RNI

Utanov Utkir Qurbonovich,
Samarqand davlat pedagogika instituti
pedagogika kafedrasida dotsenti, p.f.f.d

Annotatsiya. Ushbu maqolada zamonaviy ta'lim tizimida bo'lajak o'qituvchilarning ma'naviy qiyofasini shakllantirishda shaxsiy va kasbiy fazilatlarining o'zaro mutanosibligi hamda pedagogik faoliyat samaradorligidagi o'rni tahlil qilingan. Tadqiqotda pedagog shaxsiga qo'yilayotgan zamonaviy talablar, xususan, O'zbekiston Respublikasining kasbiy standartlari va xalqaro pedagogik tajribalar (I.P.Podlasiy, N.V. Kuzmina va boshqalar) orqali yoritilgan.

Maqolada o'qituvchining insonparvarlik, adolatparvarlik, kasbiy kompetensiya va raqamli texnologiyalar bilan ishlash ko'nikmalari uning kasbiy portretini belgilovchi asosiy mezonlar ekanligi asoslab berilgan. Shuningdek, bo'lajak pedagoglarda ijtimoiy-axloqiy mas'uliyat va innovatsion fikrlashni rivojlantirishning bugungi kunda tutgan dolzarb ahamiyati ochib berilgan.

Tayanch so'zlar: bo'lajak o'qituvchi, ma'naviy qiyofa, kasbiy fazilatlar, shaxsiy sifatlar, kasb standartlari, pedagogik mahorat, insonparvarlik, pedagogik takt, raqamli ta'lim.

Аннотация. В данной статье анализируется взаимосвязь личных и профессиональных качеств будущих учителей в процессе формирования их духовного облика, а также их роль в эффективности педагогической деятельности. В исследовании рассматриваются современные требования к личности педагога через призму профессиональных стандартов Республики Узбекистан и международного педагогического опыта (И.П. Подласый, Н.В. Кузьмина и др.). В статье обосновано, что гуманизм, справедливость, профессиональная компетентность и навыки работы с цифровыми технологиями являются основными критериями, определяющими профессиональный портрет учителя. Также раскрывается актуальность развития социально-нравственной ответственности и инновационного мышления у будущих педагогов в современных условиях.

Ключевые слова: будущий учитель, духовный облик, профессиональные качества, личностные качества, профессиональный стандарт, педагогическое мастерство, гуманизм, педагогический такт, цифровое образование.

Annotation. This article analyzes the correlation between personal and professional qualities of future teachers in the process of developing their spiritual image, as well as their role in the effectiveness of pedagogical activity. The study examines modern requirements for the teacher's personality through the prism of professional standards of the Republic of Uzbekistan and international pedagogical experience (I.P. Podlasy, N.V. Kuzmina, etc.). The article proves that humanism, justice, professional competence, and skills in working with digital technologies are the main criteria defining the professional portrait of a teacher. Furthermore, it highlights the relevance of developing socio-ethical responsibility and innovative thinking in future educators in today's rapidly changing educational environment.

Keywords: future teacher, spiritual image, professional qualities, personal qualities, professional standard, pedagogical skill, humanism, pedagogical tact, digital education.

Kirish. Ta'lim tizimi taraqqiyotining bosh mezoni – bu pedagog shaxsining kasbiy va ma'naviy yetukligidir. Ayniqsa, **bo'lajak o'qituvchining shaxsiy fazilatlarini va axloqiy tamoyillari** nafaqat ta'lim sifati, balki butun jamiyatning axloqiy-madaniy rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu bois, pedagog shaxsi ilmiy va amaliy jihatdan chuqur tahlil qilinishi zarur bo'lgan asosiy ijtimoiy-pedagogik hodisalardan biridir.

O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 15-maydagi 287-sonli “O‘zbekiston Respublikasida Kasbiy malakalar, bilim va ko‘nikmalarni rivojlantirish milliy tizimi faoliyatini tashkil etish choralari to‘g‘risida” gi qarorida kasb standarti – bu asosiy mehnat funksiyalari va ularni bajarish sharoitlarini ifodalovchi, ko‘nikma darajasiga mehnat mazmuni, sifati va sharoitlariga talablarni belgilovchi standart bo‘lib, ta’limda asosiy harakatlantiruvchi mezon vazifasini o‘taydi.

Metodologiya. Tadqiqot jarayonida quyidagi usullardan foydalanildi:

Qiyosiy tahlil: O‘zbekiston milliy kasbiy standartlari va xalqaro (I.P. Podlasiy, N.V. Kuzmina, V.A. Slastenin) pedagogik nazariyalar qiyoslandi.

Tizimli yondashuv: Pedagog shaxsiyati tarkibiy qismlari (aqliy, emotsional-irodaviy, axloqiy) yaxlit tizim sifatida o‘rganildi.

Adabiyotlar tahlili: Professor A. Ibragimov va E.Y. Samartsevaning kasbiy standartlar hamda shaxsiy fazilatlar borasidagi ilmiy qarashlari umumlashtirildi.

Professor A.Ibragimovning ta’kidlashicha, O‘zbekiston Respublikasida kasbiy standartlarni ishlab chiqish jarayoni 2020-yildan boshlab tegishli huquqiy va me’yoriy hujjatlar asosida yo‘lga qo‘yilgan. Uning tadqiqotlarida ta’lim tizimida olib borilayotgan islohotlarning yangi bosqichlaridan biri sifatida bo‘lajak o‘qituvchining pedagogik faoliyatini ifodalovchi kasb standartlarining maketi hamda asosiy tamoyillari ishlab chiqilib, tasdiqlangani qayd etilgan. Shu asosda tadqiqotchi olim bo‘lajak o‘qituvchilarning ushbu standartlarni amaliyotga joriy etishga tayyorlik darajasini aniqlash maqsadida so‘rovnoma o‘tkazib, ularning ma’lumotlarga egalik darajasi, yangiliklarga ochiqligi va amaliyotga munosabati nuqtai nazaridan tahliliy xulosalar bergan hamda bu borada e’tiborga molik ilmiy izlanishlar olib borgan.

Tadqiqotlarida N.V. Kuzmina, N.E. Major, L.M. Mitina, V.P. Simonov, V.A. Slastenin kabi olimlar ta’kidlaganidek, **har bir inson ham bo‘lajak o‘qituvchi bo‘la olmaydi.** Bu kasbni egallash uchun, eng avvalo, **shaxsning qat’iy tarkib topgan sifatlar va qobiliyatlar tuzilmasi,** shuningdek, **pedagogik faoliyatga nisbatan ma’lum bir psixologik moyillik** talab etiladi.

Bo‘lajak o‘qituvchining shaxsiy fazilatlarini uning *kasbiy fazilatlaridan* ajralmas holda namoyon bo‘ladi. Ya’ni, bu fazilatlar pedagogning **kasbiy tayyorgarlik jarayonida shakllanadigan, maxsus bilimlar, ko‘nikmalar, fikrlash usullari va faoliyat metodlariga** bevosita bog‘liq bo‘lgan sifatlaridir.

I.P.Podlasiy fikricha, quyidagi kasbiy va shaxsiy sifatlar pedagog shaxsi uchun muhim hisoblanadi:

Ilmiy izlanishga moyillik, ya’ni ilmga qiziqish va yangiliklarga ochiqlik;

O‘z kasbiga nisbatan **muhabbat** va sadoqat;

Bilimdonlik, ya’ni keng doiradagi bilimlarga ega bo‘lish;

O‘qitilayotgan fan bo‘yicha chuqur bilim va **mazmunli metodik tayyorgarlik;**

Psixologik savodxonlik, ya'ni o'quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini tushunish;

Umumiy madaniy saviya, ya'ni keng madaniy dunyoqarash;

Pedagogik mahorat, ya'ni darsni samarali tashkil eta olish;

Pedagogik texnologiyalarni puxta egallagan bo'lish;

Tashkiliy ko'nikmalar va rahbarlik salohiyati;

Pedagogik takt, ya'ni sezgirlik va noziklik bilan o'quvchilar bilan muloqot qilish;

Pedagogik texnika, ya'ni o'zini tutish, darsni olib borishdagi texnik malakalar;

Muloqot texnologiyalarini bilish va ulardan to'g'ri foydalanish;

Nutq mahorati, ya'ni ravon, ta'sirli va mantiqli so'zlash qobiliyati.

Mazkur sifatlar zamonaviy bo'lajak o'qituvchining kasbiy portretini, ma'naviy qiyofasini belgilaydi va ta'lim jarayonida uning samarali faoliyat yuritishiga asos bo'lib xizmat qiladi.

Ko'plab olimlarning fikriga ko'ra, kasbiy jihatdan muhim sifatlar – bu mehnat subyekting individual xususiyatlari bo'lib, ular kasbiy faoliyatning samaradorligi va ushbu faoliyatni muvaffaqiyatli egallash darajasiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. E.Y.Samartsevaning fikricha, “Bo'lajak o'qituvchining kasbiy jihatdan ahamiyatli shaxsiy fazilatlari — bu shaxsning aqliy, emotsional-irodaviy hamda axloqiy jihatlariga oid xususiyatlar bo'lib, ular pedagogik faoliyatning muvaffaqiyatli va samarali kechishiga ta'sir qiladi hamda bu faoliyatning individuallashtirilgan uslubini belgilaydi”.

Bo'lajak o'qituvchining ma'naviy qiyofasi deganda yuksak ma'rifatli, insoniy fazilatlari bilan barchaga ibrat bo'ladigan, botiniy va zohiriy go'zallikni o'zida mujassamlashtirgan hamda yuqori kasbiy mahorat va ilg'or pedagogik tajribaga ega bo'lgan pedagog qiyofasini tushunish mumkin.

Bo'lajak o'qituvchi — har qanday jahon madaniyatida muhim o'rin tutuvchi alohida kasbdir. Zamonaviy yuqori texnologiyalarga asoslangan axborot jamiyati bo'lajak o'qituvchiga nafaqat kasbiy mahorat, balki shaxsiy jihatdan ham yangicha talablarni qo'ymoqda. Bo'lajak o'qituvchi shunday shaxs bo'lishi kerakki, u yosh avlodni samarali o'qitish va tarbiyalash jarayonini muvaffaqiyatli amalga oshira olsun.

Bo'lajak o'qituvchi shaxsida ortiqcha bo'ladigan biror ijobiy sifatni tasavvur qilish mushkul. Biroq har bir kasb, shu jumladan, pedagogik kasb ham, xodimdan o'ziga xos shaxsiy fazilatlarni talab etadi. Pedagog shaxsining kasbiy ahamiyatga ega fazilatlari deb aqliy va emotsional-irodaviy jihatlar majmuasi tushuniladi. Ular bo'lajak o'qituvchining kasbiy-pedagogik faoliyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi va uning individual ish uslubini belgilaydi. Pedagogik adabiyotlarda bo'lajak o'qituvchiga xos bo'lgan kasbiy ahamiyatli fazilatlar to'g'risida turli qarashlar mavjud.

Zamonaviy bo'lajak o'qituvchi o'z o'quvchisini sevishi va tushunishi, kuzatuvchan va talabchan bo'lishi, kommunikativ hamda konstruktiv qobiliyatlarga ega bo'lishi, o'quv

materialini o'quvchilarga tushunarli tarzda yetkazish, ijodkor bo'lish va o'quvchilar jamoasini tashkil qila olish qobiliyatlariga ega bo'lishi lozim.

Bo'lajak o'qituvchining shaxsiy fazilatlari ro'yxati juda keng bo'lib, ularga quyidagilar kiradi: sabr-toqat va o'zini tuta bilish, xatti-harakatdagi moslashuvchanlik, fuqarolik pozitsiyasi, insonparvarlik, intizomlilik, vijdonlilik, g'oyaviy e'tiqod, tashabbuskorlik, samimiylilik, halollik, o'z ustida ishlashga intilish va boshqalar. Aynan shu fazilat va qobiliyatlarning majmuasi bo'lajak o'qituvchini o'ziga xos, noyob shaxs sifatida shakllantiradi. Bo'lajak o'qituvchi shaxsiyati tuzilmasida uyg'unlik barcha sifatlarning bir xilda va mutanosib rivojlanishi asosida emas, balki shaxsiy hayoti va pedagogik faoliyatiga ma'no beruvchi asosiy qobiliyatlarining maksimal rivojlanishi orqali yuzaga keladi. Pedagogning insoniy fazilatlari ta'lim-tarbiya jarayonida sog'lom va samimiy munosabatlar shakllanishi uchun zarur bo'lgan kasbiy muhim shart-sharoitlardan biridir. Ushbu fazilatlar qatoriga quyidagilar kiradi: insonparvarlik, mehribonlik, adolatparvarlik, sabr-toqat, halollik, vijdonlilik, mas'uliyat, sadoqat, xolislik, sahiylik, odamlarga hurmat, yuksak axloqiylik, hayotga ijobiy munosabat (optimizm), ruhiy barqarorlik, muloqotga intilish, o'quvchilarning hayotiga qiziqish, samimiylilik, o'ziga tanqidiy qarash, do'stona muomala, vazminlik, or-nomus, vatanparvarlik, e'tiqodlilik, prinsipiiallik, hamdardlik, emotsional madaniyat va boshqa ko'plab fazilatlar.

Bo'lajak o'qituvchida bo'lishi shart bo'lgan asosiy fazilat bu — insonparvarlikdir. Gumanistik munosabatlar o'quvchining shaxsiga bo'lgan qiziqish, unga hamdardlik qilish, yordam berish, fikrini hurmat qilish, individual rivojlanish xususiyatlarini hisobga olish, uning o'qish faoliyatiga nisbatan yuqori talabchanlik hamda shaxsiy rivojiga bo'lgan e'tibor orqali namoyon bo'ladi. O'quvchilar bu holatlarni anglay boshlaydilar, dastlab bexosdan, keyinchalik ongli tarzda insonparvarlik bilan munosabatda bo'lish tajribasini egallab boradilar.

Bo'lajak o'qituvchi — doimo faol va ijodiy shaxsdir. U o'quvchilarning kundalik hayotini tashkil etuvchi yetakchi bo'lib xizmat qiladi. Faqat kuchli irodali, shaxsiy faolligi yuqori bo'lgan insongina o'quvchilarni ergashtira oladi, ularni qiziqтира oladi. Bo'lajak o'qituvchi — bu namunadir, unga ergashish istagini uyg'otuvchi yetakchidir. Shu sababli pedagog o'zida quyidagi sifatlarni rivojlantirishi zarur: ixtirochilik, zukkolik, qat'iyatlilik. U har qanday holatda ham mustaqil qaror qabul qila olishga tayyor bo'lishi kerak.

Kasbiy jihatdan muhim bo'lgan fazilatlar qatoriga sabr-toqat va o'zini tuta bilish kiradi. Har qanday vaziyatda bo'lajak o'qituvchi ta'lim-tarbiya jarayonida o'zining yetakchilik mavqeini saqlab qolishi zarur. O'quvchilar bo'lajak o'qituvchining ruhiy tushkunligi, ikkilanishi yoki ojizligini na sezishlari, na ko'rishlari lozim. Shu bois, bo'lajak o'qituvchi doimo o'z harakatlari va xatti-harakatlarini nazorat qilishga, o'quvchilarga nisbatan g'azablanmaslikka, arziyas narsalardan bezovta bo'lmaslikka o'rganishi lozim.

Bo'lajak o'qituvchining sezgirligi – bu o'ziga xos barometr bo'lib, o'quvchilarning holatini, kayfiyatini sezish, ayniqsa yordamga muhtoj bo'lganlarga o'z vaqtida ko'mak berish imkonini beradi. Pedagog uchun tabiiy holat – bu o'z shogirdlarining hozirgi holati va kelajagi uchun mas'uliyatni chuqur his etuvchi kasbiy xavotir holatidir. Bunday bo'lajak o'qituvchi o'sib kelayotgan avlod taqdiri uchun shaxsiy javobgarligini anglaydi.

Adolat – bu bo'lajak o'qituvchining ajralmas kasbiy sifati hisoblanadi. O'z kasbining tabiatiga ko'ra, pedagog doimiy ravishda o'quvchilarning bilimlari, ko'nikmalari va xatti-harakatlarini baholashi zarur bo'ladi. Shuning uchun baholovchi mulohazalar o'quvchining rivojlanish darajasiga mos bo'lishi juda muhim. Aynan baholar orqali o'quvchilar bo'lajak o'qituvchining obyektivligini baholaydilar. Bo'lajak o'qituvchining axloqiy obro'sini hech narsa adolatli bo'lish qobiliyatidek mustahkamlay olmaydi.

Pedagogik jarayondagi keskinlik va zo'riqishni yumshatishda hazil-mutoyiba katta ahamiyatga ega. Bo'lajak o'qituvchining nutqida latifalar, maqollar, aforizmlar, iliq tabassumlar bo'lishi kerak. Bular sinfda ijobiy emotsional muhit yaratadi, o'quvchilarga o'zlariga va vaziyatga kulgili nigoz bilan qarash imkonini beradi.

O'z kasbiga muhabbat – bu bo'lajak o'qituvchining ajralmas sifati bo'lib, u holda haqiqiy pedagog bo'lish mumkin emas. Ushbu sifatning tarkibiy qismlariga quyidagilar kiradi: vijdonlilik va fidoyilik, tarbiyaviy natijalarga erishishdan zavqlanish, o'ziga va o'z pedagogik malakasiga nisbatan doimiy o'sib boruvchi talabchanlik.

Zamonaviy bo'lajak o'qituvchi shaxsining qiyofasi asosan uning bilimdonligi (eruditsiyasi) va yuqori madaniyat darajasi bilan belgilanadi. Bo'lajak o'qituvchi har doim o'quvchilar uchun namuna bo'lib xizmat qiladi va ushbu namunaviylik u qanday harakat qilish kerakligi, qanday yashash, muloqot qilish, fikr bildirish kerakligini ko'rsatadigan me'yor bo'lishi lozim.

Bugungi sivilizatsiyalashgan jamiyatda bo'lajak o'qituvchi shaxsi alohida e'tibor talab qiluvchi figura hisoblanadi. Agar ushbu kasb vakillari orasida yetarli darajada kasbiy tayyorgarlikka ega bo'lmagan shaxslar faoliyat yuritsa, bu eng avvalo, o'quvchilarning jabr ko'rishiga olib keladi. Shu boisdan, jamiyat bo'lajak o'qituvchilarning shaxsiy va kasbiy rivojlanishi uchun zarur shart-sharoitlar yaratishga mas'uldir. Chunki faqat shunda bolalar bilan ishlashga intellektual va axloqiy jihatdan yetuk pedagoglar tayyor bo'ladi.

Jadal texnologik taraqqiyot bosqichi ta'lim jarayonining mazmuni va shakllariga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Internet orqali axborotga keng imkoniyatlar, yangi o'quv texnologiyalari sharoitida bo'lajak o'qituvchi roli sezilarli darajada o'zgarib bormoqda. O'quvchilar onlayn manbalar, videomateriallar va interaktiv platformalar orqali mustaqil tarzda bilim olishlari hamda o'zlarining kognitiv qiziqishlarini an'anaviy maktab ta'limidan tashqarida ham rivojlantirishlari mumkin. Shunga qaramay, "hech qanday texnik yangiliklar pedagogik xodimlar va xavfsizlikni ta'minlash uchun mas'ul bo'lgan muassasa xodimlarini almashtira olmaydi". Shu sababli ta'lim sifatiga oid masalalar

tobora dolzarblashmoqda, chunki eskirgan metod va o'qitish modellarining aksariyati zamonaviy talablar bilan mos kelmaydi.

XXI asr bo'lajak o'qituvchisining kasbiy va shaxsiy fazilatlari muammosi ularning tezkor o'zgarayotgan ijtimoiy va ta'limiy haqiqatlar talablariga yetarlicha tayyor emasligi bilan bog'liq. Biroq, shunga qaramay, bo'lajak o'qituvchi hali ham ta'lim jarayonining markaziy shaxsi bo'lib qolmoqda, va aynan uning kasbiy hamda shaxsiy fazilatlari nafaqat bilimlarni yetkazishga, balki o'quvchilarning shaxsiy sifatlarini shakllantirish, qadriyatlarini anglash va ijtimoiy moslashuviga ham katta ta'sir ko'rsatadi.

Raqamli texnologiyalar faol joriy etilayotgan hozirgi sharoitda bo'lajak o'qituvchidan **innovatsion metodlarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilish, o'quvchilarda ta'limga bo'lgan qiziqishni saqlab qolish, ularning mustaqil o'rganish ko'nikmalarini rivojlantirish, shuningdek, o'quvchilarning emotsional va psixologik holatini boshqarish** kabi jihatlar talab etiladi. Bularning barchasi bo'lajak o'qituvchidan **yuqori darajadagi o'z-o'zini rivojlantirish, refleksiya qilish qobiliyati, empatiya, liderlik va kommunikativ fazilatlarni** talab qiladi.

Zamonaviy ta'lim tizimi nafaqat an'anaviy bilimlarni o'rgatishga, balki o'quvchilarda tanqidiy fikrlash, axborot bilan ishlash ko'nikmalari, emotsional intellekt, ijtimoiy va kommunikativ kompetensiyalarni shakllantirishga yo'naltirilgan. Bu esa bo'lajak o'qituvchidan o'z predmet sohasidagi bilimdan tashqari tarbiyachi, maslahat beruvchi, ta'limiy jarayonni loyihalovchi sifatida faoliyat yuritishni talab qiladi.

Natijalar. Tahlillar natijasida bo'lajak o'qituvchining ma'naviy qiyofasini belgilovchi asosiy sifatlar klasteri ishlab chiqildi:

Kasbiy-pedagogik sifatlar: Ilmiy izlanishga moyillik, pedagogik texnika, nutq mahorati, muloqot texnologiyalari va raqamli savodxonlik.

Insoniy-axloqiy fazilatlar: Insonparvarlik (gumanizm), adolatparvarlik, sabr-toqat, vijdonlilik va pedagogik takt.

Ijtimoiy-psixologik qobiliyatlar: Empatiya (sezgirlik), ruhiy barqarorlik, tashabbuskorlik va ijodkorlik.

Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, bo'lajak o'qituvchi uchun insonparvarlik markaziy sifat bo'lib, u o'quvchi shaxsini hurmat qilish va uning individual rivojlanishiga sharoit yaratish orqali namoyon bo'ladi. Shuningdek, o'qituvchining adolatli baholashi uning axloqiy obro'sini mustahkamlovchi eng muhim omil ekanligi tasdiqlandi. Bunda bolaning psixologik va emotsional ehtiyojlarini hisobga olish, har bir o'quvchining individual xususiyatlariga e'tibor qaratish, ularni mustaqil ta'lim olishga yo'naltirish va ta'lim jarayoniga faol jalb etish pedagog uchun dolzarb vazifalardandir. Raqamli texnologiyalarni samarali qo'llash orqali shunday ta'lim muhiti yaratilishi kerakki, u o'quvchilarning shaxsiy fazilatlarini rivojlantirishga xizmat qilsin. Shu jihatdan qaraganda, bo'lajak o'qituvchilarning tayyorgarligini takomillashtirish zarurati bugungi kunda o'ta dolzarb masalaga aylangan. Bu tayyorgarlik faqat kasbiy malaka bilan cheklanib qolmay,

balki bo'lajak o'qituvchining shaxsiy sifatleri, moslashuvchanligi, tashabbuskorligi, psixologik barqarorligi kabi omillarni ham qamrab olishi lozim. Bo'lajak o'qituvchi o'z faoliyatida globalizatsiya va texnologik jarayonlar ta'siridagi o'zgarishlarga moslashgan, turli toifadagi o'quvchilar bilan samarali ishlay oladigan, innovatsion fikrlovchi mutaxassis bo'lishi kerak.

Xulosa. Bo'lajak o'qituvchilarning ma'naviy qiyofasini rivojlantirish – faqatgina bilim berish jarayoni emas, balki shaxsning ichki madaniyati va kasbiy mas'uliyatini shakllantirishdir. Tadqiqot xulosalari shuni ko'rsatadiki:

1. Kasbiy va shaxsiy fazilatlar bir-birini inkor etmaydi, balki o'zaro to'ldiradi.
2. Insonparvarlik va adolat – pedagogning ma'naviy poydevori hisoblanadi.
3. Zamonaviy o'qituvchi raqamli ko'nikmalarni yuksak axloqiy me'yorlar bilan birlashtira olishi lozim. Pedagogik kadrlar tayyorlash jarayonida talabalarning nafaqat metodik tayyorgarligiga, balki ularning psixologik barqarorligi va innovatsion fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga ham alohida e'tibor qaratish lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 15-maydagi 287-sonli "O'zbekiston Respublikasida Kasbiy malakalar, bilim va ko'nikmalarni rivojlantirish milliy tizimi faoliyatini tashkil etish choralari to'g'risida" Qaror. <https://lex.uz/uz/docs/4814154>
2. Ибрагимов А. А. УМУМТАЪЛИМ МАКТАБИ ЎҚИТУВЧИСИНИНГ КАСБ СТАНДАРТИ: АМАЛИЁТГА КИРИТИШ, МУНОСАБАТ ВА ТАҲЛИЛ // Современное образование (Узбекистан). – 2021. – №. 10 (107). – С. 47-56.
3. Подласый И.П. Педагогика. В-2кн. Книга 1. М., ВЛАДОС, 2000, 96-с.
4. Самарцева Е.Ю. Профессионально значимые личностные качества учителя элитарной школы. //Вестник Томского государственного педагогического университета. 2011. – № 11., 29-с.
5. Рондырев-Ильинский В.Б. Методика обучения студентов педагогических специальностей к проведению практических тренировок по действиям при возникновении чрезвычайных ситуаций пожароопасного характера // Научно-аналитический журнал «Вестник Санкт-Петербургского университета ГПС МЧС России» - 2016 год. Выпуск №1. С. 141.
6. Kurbanovich, U. U. (2021). The role of excursions to spiritual places in the development of the spirituality of the younger generation. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(9), 699-702.
7. Qurbonovich, U. U. (2022). The role of creative aspects in the work of future music teachers. *World Bulletin of Social Sciences*, 9, 203-206.
8. Kurbanovich, U. U. Types and Characteristics of Cognitive Processes. *JournalNX*, 168-170.
9. Qurbonovich, U. U., & Mamarajabovich, A. I. (2025). METHODS FOR INCREASING MOTIVATION AND LEARNING EFFICIENCY THROUGH PEDAGOGICAL APPROACHES IN PHYSICAL EDUCATION CLASSES. *AMERICAN JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE*, 3(5), 91-95.
10. Xudoynazarovna, Q. O., & Qurbonovich, U. U. (2022). A COMPARATIVE ANALYSIS OF THE MAIN MOTIVATIONS FOR INCREASING THE QUALIFICATION OF TEACHER-WOMEN AND TEACHER-MALE. *International Journal of Early Childhood Special Education*, 14(3).
11. Xudoynazarovna, Q. O., & Qurbonovich-Docent, U. U. (2022). DEVELOPMENT OF TEACHER'S SPIRITUAL IMAGE. *International Journal of Early Childhood Special Education*, 14(6).
12. Qurbonovich, U. U. (2022). Factors Of Development Of Teacher's Spiritual Image. *Journal of Positive School Psychology*, 6(9).
13. Qurbonovich, U. U. (2023). Possibilities of Sibelius Note Text Editor Program in Music Teaching.